

**8^e Rapportage
Steunpunt
Ontwerpwedstrijden**

**01 01
2005
tot**

**01 01
2006**

Inhoud

1. Hoe verder?	3
2. Het jaar 2005	7
3. Achtergrond	11
4. Vraagbaak en stimuleren	13
5. Professionaliseren en adviseren	15
6. Evaluatie en documentatie	19
7. Publiciteit en voorlichting	23

Bijlagen

Overzicht wedstrijden 2005

Publiciteit

Website www.ontwerpwedstrijden.nl

1 Hoe verder?

Ervaringen van het Steunpunt

Het jaar 2005 is een overgangsjaar in het werk van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden. Hierop, en op de werkzaamheden van het Steunpunt in 2005 wordt in het volgende hoofdstuk ingegaan. In 2006 zal met de betrokken partijen overlegd, hoe de wedstrijdcultuur in Nederland verder kan worden gebracht.

Als bijdrage aan dit overleg opent het Steunpunt deze *8^e Rapportage* met een overzicht van ervaringen uit de afgelopen jaren.

Meldingen

- Er zijn in 8 jaar 296 wedstrijden gemeld bij het Steunpunt: 159 prijsvragen, 61 meervoudige opdrachten en 25 ontwikkelingscompetities. 12 procedures zijn uiteindelijk niet doorgedaan, in 17 gevallen betreft het een voornemen waarbij het juiste type wedstrijd nog niet is vastgesteld en in 16 gevallen hebben de uitschrijvers een eigen procedure gevolgd.
- Het aantal uitschrijvers dat een wedstrijd zelf aanmeldt, is in de loop der jaren gestaag toegenomen.
- De Convenantpartijen melden zelden een wedstrijd aan (1 in 2005).
- De meeste gemelde wedstrijden werden uitgeschreven door overheden: gemeenten (126), provincies (19) en rijk (24). Lokale architectuurcentra schreven 16 wedstrijden uit, overige stichtingen 100. Andere uitschrijvers waren beroepsverenigingen (19), corporaties (14) en ontwikkelaars (3). Bij samenwerking zijn alle betrokken uitschrijvers meegeteld.
(Cijfermatige overzichten: zie hoofdstuk 6)

Gebruik Kompas

- Het gebruik van Kompas neemt gestaag toe. Werd tot 2002 gemiddeld 60% van de gemelde wedstrijden volgens Kompas geprogrammeerd, in 2003 en 2004 was dit 70% en in het verslagjaar 2005 liep dit op tot 78%.
- De trend die in de 7^e Rapportage 2004 werd opgemerkt, dat niet-gemelde wedstrijden die worden achterhaald steeds vaker blijken

te zijn uitgeschreven met behulp van Kompas, heeft zich in 2005 voortgezet.

Alle wedstrijden

- Uitschrijvers zoeken steeds vaker naar een manier om draagvlak/inbreng van bevolking of belanghebbenden een plaats te geven in het wedstrijdproces.
- Vaker wordt gevraagd naar deskundigen die behulpzaam kunnen zijn bij de programmering van een wedstrijd.
- Er is veel onzekerheid is over de hoogte van vergoedingen aan ontwerpers en ontwikkelaars.
- Het Steunpunt is bedoeld om te helpen bij goede programmering. Voor vragen over hetgeen daarbuiten valt is onduidelijk naar welke partijen het Steunpunt kan doorverwijzen.
- Er is veel onzekerheid over EU regelgeving. Juridificering komt steeds vaker vóór de inhoud. Dit geldt vooral wanneer ministeries wedstrijden uitschrijven.
- Voor de actualisering van de beide Kompassen met betrekking tot de EU regelgeving zijn er nog geen oplossingen gevonden in de afgelopen Convenantperiode.
- Hoewel dit buiten de grenzen van het Steunpunt valt, heeft het vanwege de vraag daarnaar actie ondernomen om de uitschrijvers te kunnen doorverwijzen naar relevante partijen voor vragen over de EU regelgeving. Dit levert nog niet de gewenste resultaten op.
- Publiciteit schiet tekort. De achterban van Convenantpartijen (bestuurders, ambtenaren, ontwerpers en ontwikkelaars) is onvoldoende op de hoogte met de mogelijkheden en problemen bij wedstrijden.
- Het Steunpunt is per definitie betrokken in de fase waarin het wedstrijdprogramma wordt opgesteld. Inzicht in het verloop van de procedure en de gunning daarna, blijft vaak buiten het blikveld van het Steunpunt. Dit geldt vooral bij de besloten procedures (meervoudige opdrachten en ontwikkelingscompetities).

Selectie architecten: Prijsvragen en meervoudige opdrachten

- Er is nog steeds vraag naar Kompas bij Prijsvragen en Meervoudige *Opdrachten* (uitverkocht). Het evt. publiceren van de tekst van dit Kompas hangt samen met actualisering van de Europese regelgeving.
- Uitschrijvers doen zelden een daadwerkelijke toezegging voor uitvoering en gaan niet verder dan het uitspreken van een intentie tot uitvoering.
- Melding van meervoudige opdrachten blijft achter.
- Visiepresentaties worden verward met prijsvraagprogramma's.

- Wanneer behoefte is aan informatie over de werkwijze bij een visiepresentatie verwijst het Steunpunt naar de BNA Richtlijn Visiepresentatie.

Selectie ontwikkelaars: Ontwikkelingscompetities

- Eén op één blijken gemeenten ervan te overtuigen te zijn dat ofwel geselecteerd kan worden op prijs, ofwel op kwaliteit. Dan is het Ferrari-Lada dilemma niet aan de orde.
- Het Steunpunt kan nog goed uit de voeten met de bestaande voorbeeldmodellen, maar wordt steeds vaker geconfronteerd met vragen die over zaken die daaraan vooraf gaan (voorafgaande selectie) en daarna volgen (gunning na afloop van de competitie).
- Vragen over de voorafgaande selectie betreffen meestal het dilemma over selectie op kwaliteitscriteria, terwijl er alleen objectieve selectiecriteria mogen worden aangehouden.
- Idem, hoe kun je jongere ontwerpers bij zo'n proces betrekken? Kunnen zij aan alle (teveel? te hoge?) eisen voldoen?
- Het Steunpunt legt sinds december 2005 de RBM procedure voor selectie van gegadigden als een alternatief voor aan uitschrijvers.
- PPS constructies en ontwikkelingscompetities worden door elkaar gehaald.
- Er wordt geregeld een slecht onderscheid gemaakt tussen het einde van de competitie en het begin van de volgende fase (onderhandeling). Wanneer het vervolg problemen oplevert wordt dan kritiek geuit op de competitie, ook al is deze goed verlopen.
- Het Steunpunt heeft geen zicht op de afloop van besloten procedures; het is dan niet meer betrokken.
- In eerdere jaren (niet in 2005) is het Steunpunt geregeld benaderd door potentiële uitschrijvers van een ontwikkelingscompetitie met de vraag om een procedure waarbij gezocht werd naar een architect, die een ontwikkelaar mee zou brengen (omgekeerde van de meervoudige ontwikkel/ontwerpdracht).
- Er is internationaal vraag naar de beste procedure voor de selectie van ontwikkelaars.

2

Het jaar 2005

2005, overgangsjaar

Architectuur Lokaal is, in opdracht van de Convenantpartijen o.l.v. de Rijksbouwmeester, uitvoerder van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden en heeft hiertoe het Convenant meeondertekend. Architectuur Lokaal is zelf geen Convenantpartij. Jaarlijks rapporteert Architectuur Lokaal aan de Convenantpartijen over de werkzaamheden van het Steunpunt.

Het 2^e Convenant Wedstrijden op het gebied van Architectuur, Stedenbouw, Landschapsarchitectuur en Interieurarchitectuur 2001-2004 had een looptijd tot 1 mei 2005.

De Convenantpartijen hadden in 2004 aangegeven, de intenties van het Convenant graag te willen voortzetten in de komende jaren. In 2005 heeft geen overleg van de Bestuurlijke Werkgroep Ontwerpwedstrijden o.l.v. de Rijksbouwmeester plaatsgevonden. Wel heeft de RBM de partijen geïnformeerd over zijn voornemen, inspanningen voor de selectie van ontwerpers en ontwikkelaars te willen voortzetten, en aan de partijen gevraagd om hun ideeën daarover. In januari 2006 vindt overleg plaats over de voortgang.

Voor Architectuur Lokaal was 2005 een overgangsjaar met betrekking tot het Steunpunt Ontwerpwedstrijden. Hoewel de formele relatie met de Convenantpartijen per 1 mei 2005 is beëindigd, zijn de werkzaamheden voortgezet in afwachting van de voortgangsafspraken. Dit, in samenspraak met de ministeries van VROM en OCW. Architectuur Lokaal heeft daarbij rekening gehouden met de inspanningsverplichting die partijen zijn aangegaan om de wedstrijdcultuur in Nederland te verbeteren. Vooral echter heeft Architectuur Lokaal het Steunpunt voortgezet omdat uitschrijvers van wedstrijden inmiddels rekenen op de ondersteuning die sinds 8 jaar wordt geboden.

Voor de financiering van het Steunpuntwerk hebben de beide ministeries ingestemd met het voorstel van Architectuur Lokaal, de eigen reserves uit de Cultuurnota periode 2001-2004 aan te spreken om de eerste kosten te kunnen dekken (brief RBM aan partijen, 21 juni 2005). Dit houdt in, dat Architectuur Lokaal voor de periode 2005-2008 reeds E 33.250 jaarlijks ter beschikking heeft voor het Steunpunt. Aangezien de kosten 2001-2004 gemiddeld jaarlijks E 50.000 bedroegen, heeft Architectuur Lokaal aan de Convenantpartijen gevraagd om voor het overgangsjaar 2005 alsnog een jaarbijdrage te leveren. Naast VROM en OCW (bijdrage via bestemmingsreserve) hebben 5 van de 11 partijen in 2005 aan dit verzoek voldaan. Het kostenoverzicht van het Steunpunt in 2005 is separaat bijgevoegd.

De voortgang van de werkzaamheden en de financiering van het Steunpunt in de periode 2006-2008 hangen samen met het nog te voeren overleg van de Convenantpartijen in 2006.

Twee Convenanten, 300 wedstrijden

Sinds de oprichting van het Steunpunt, acht jaar geleden, zijn er 296 gemelde wedstrijden gearchiveerd bij het Steunpunt Ontwerpwedstrijden (gemiddeld 37 per jaar).

In 2005 heeft het Steunpunt contacten gehad over 52 wedstrijden - ruim boven het jaarlijks gemiddelde - waarvan 40 nieuw aangemeld in 2005 en 12 overlopend uit 2004.

Van de 12 overlopende wedstrijden zijn er in 2005 9 afgerond; de overige 3 zijn nog in uitvoering of gaan niet door.

De 40 nieuw gemelde wedstrijden betreffen wedstrijden die daadwerkelijk zijn uitgeschreven in het verslagjaar plus wedstrijden die nog in voorbereiding zijn. 15 van deze wedstrijden zijn in 2005 afgesloten.

Van de 40 gemelde wedstrijden (31 in 2004, 23 in 2003) zijn er in 2005 31 door de uitschrijver aangemeld, 30% meer dan in het vorige verslagjaar (20 in 2004).

3 wedstrijden werden in 2005 door derden gemeld, 2 meldingen bleken uiteindelijk geen wedstrijd te zijn, 5 werden door het Steunpunt opgevraagd. Het Steunpunt is beperkt in de gelegenheid, actief op zoek te gaan naar wedstrijden. Dit is in de rapportage over 2003 toegelicht.

In 2005 werden 7 ontwikkelingscompetities gemeld, tegen 17 in de zeven voorgaande jaren. Deze meldingen komen alle voort uit contact dat de uitschrijvende gemeenten zochten met het Steunpunt voorafgaand aan, of tijdens de programmering van de procedure.

Bekendheid en gebruik van Kompas blijven gestaag toenemen. Werd tot 2002 gemiddeld 60% van de gemelde wedstrijden volgens Kompas geprogrammeerd, in 2003 en 2004 was dit 70% en in het verslagjaar 2005 liep dit op tot 78%.

(Zie voor de overzichten: hoofdstuk 6, Evaluatie en documentatie)

Ondersteuning

In 2005 heeft Architectuur Lokaal 77,5 werkdagen besteed aan het Steunpunt.

Er werd veel gebruik gemaakt van de *helpdesk* functie van het Steunpunt Ontwerpwedstrijden. Geregeld werd het Steunpunt tijdens de procedure geraadpleegd, bijv. wanneer de jury of beoordelingscommissie van het programma zou willen afwijken. In enkele gevallen werd het Steunpunt gevraagd om met de uitschrijvers te overleggen om te komen tot een passende procedure; soms heeft een uitschrijver aan Architectuur Lokaal gevraagd om de organisatie van een wedstrijd daadwerkelijk uit te voeren. Het bestuur van Architectuur Lokaal heeft zich op het standpunt gesteld, dat Architectuur Lokaal in deze gevallen nooit inhoudelijk betrokken is maar zich richt op het bijdragen aan heldere procedures. De inhoudelijke besluiten zijn altijd aan de uitschrijver. Om deze reden nemen medewerkers van Architectuur Lokaal, dan wel zij die het Steunpunt in de praktijk uitvoeren, nooit deel aan jury's of beoordelingscommissies.

Europese regelgeving

Vragen over de Europese regelgeving nemen toe. Met name de voorselectie van deelnemers aan besloten wedstrijden blijkt lastig voor uitschrijvers.

Het Steunpunt beschikt niet over voldoende geactualiseerde juridische kennis om op specifieke vragen over de EU regelgeving te kunnen reageren, en is hier ook niet voor ingericht.

Tot 2005 verwees het Steunpunt door naar de informatie van het Ministerie van Economische Zaken. Dit ministerie is (nog) geen Convenantpartner; directe contacten zijn er niet.

In 2005 heeft het Steunpunt een aantal acties ondernomen om de uitschrijvers verder op weg te helpen:

Er is gezocht naar informatie of instellingen waarnaar de uitschrijvers gericht kunnen worden doorverwezen. In dit kader heeft overleg plaatsgevonden met Europa Decentraal en met PIANOo.

Europa Decentraal is reeds in 2002 opgericht door het ministerie BuZa, VNG, IPO en de Unie van Waterschappen, en beantwoordt vragen over Europees recht. In de krant van Architectuur Lokaal heeft Europa Decentraal een artikel gepubliceerd (2005/nr. 51).

Het kenniscentrum **PIANOO**, Professioneel en Innovatief Aanbesteden, Netwerk voor Overheidsopdrachtgevers, is opgericht in 2005 met het doel praktijkkennis over aanbesteden uit te wisselen. (Was in de rapportage 2004 genoemd onder de oude naam, KCAB Kenniscentrum Aanbesteden Bouw). PIANOO zal zich voorstellen in de eerste krant van Architectuur Lokaal in 2006 en heeft het Steunpunt aangeboden aan te sluiten op zijn vraag-en-antwoord site. Het Steunpunt is hierop nog niet ingegaan omdat zij behoefte heeft aan een inschatting van de Convenantpartijen hierover: zijn dit de juiste partners, of betreft het vooral juridische informanten terwijl de intenties van het Convenant juist gericht zijn op de wedstrijd*cultuur*? In 2005 heeft het Steunpunt hiervoor aandacht gevraagd in zijn inleiding bij een bijeenkomst over architectenselectie van NEVI, Nederlandse Vereniging van Inkoopmanagement

Over de vraag, hoe om te gaan met het zoeken naar een evenwicht tussen het doel van het Convenant i.c. de voorbeeldmodellen uit Kompas is gesproken met het Atelier Rijksbouwmeester. Vanaf december 2005 heeft het Steunpunt voorlopig de procedure die door de Rijksbouwmeester aangehouden bij de selectie van gegadigden meegenomen in zijn informatieverstrekking.

3 Achtergrond

1. Convenant Wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur voor de periode 2001-2004., Aedes, AVBB, BNA, BNI, bnSP, NEPROM, NVTL, ONRI, VNG, Ministeries VROM, OCenW, LNV, V&W, Defensie en Buitenlandse Zaken, 2001

2. Kompas, handleiding en voorbeeldmodellen bij het uitschrijven van prijsvragen en meervoudige opdrachten op het gebied van architectuur, stedenbouw, en landschapsarchitectuur, uitgeverij 010 1997

3. Kompas bij Ontwikkelingscompetities, uitgave stichting Architectuur Lokaal, 2001

Op 1 april 1997 is het Steunpunt Ontwerpwedstrijden (verder: Steunpunt) opgericht door de Bestuurlijke Werkgroep Ontwerpwedstrijden. De basis voor het Steunpunt ligt in het *Convenant wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur 1997-2001* dat in 2001 voor de periode 2001-2004 werd verlengd; einddatum 1 mei 2005. (1) Met het Convenant wordt gestreefd naar een doelmatig en ordelijk verloop van wedstrijden. De ondertekenaars zijn van mening dat een goed georganiseerde wedstrijd op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur of interieurarchitectuur een bijdrage kan leveren aan de culturele dimensie van de fysieke omgeving. In de Bestuurlijke Werkgroep, onder voorzitterschap van de Rijksbouwmeester – die het secretariaat voert – zijn de Convenantpartijen vertegenwoordigd.

Het Steunpunt is ondergebracht bij de stichting Architectuur Lokaal en heeft conform het lopende Convenant vier hoofdtaken:

- algemene vraagbaak en stimuleringsstaak
- advisering en professionalisering
- documentatie, evaluatie en periodieke rapportage
- publiciteit en voorlichting

In de praktijk zijn de werkzaamheden van het Steunpunt direct gelieerd aan het *Kompas bij Prijsvragen & Meervoudige Opdrachten*, voor de selectie van ontwerpers (2) en *Kompas bij Ontwikkelingscompetities*, voor de selectie van projectontwikkelaars (3).

Het Steunpunt houdt de eigen website www.ontwerpwedstrijden.nl bij om belanghebbenden op weg te helpen, en inzicht te bieden in de lopende en afgesloten wedstrijden. Sinds de start van het Steunpunt zijn jaarlijks rapportages van de ervaringen en voortgang van het Steunpunt opgesteld. De onderhavige is de 8^e rapportage en beslaat het kalenderjaar 2005. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de werkzaamheden van het Steunpunt conform de vier hoofdtaken.

4 Vraagbaak en stimuleren

In het wedstrijdarchief wordt alle informatie over de wedstrijden opgenomen. Regelmatig komen uitschrijvers informatie halen en ideeën opdoen uit het wedstrijdenarchief. Veel aandacht blijft daarom gericht op het toegankelijk houden van het archief. Er wordt informatie over de wedstrijden door het Steunpunt zelf opgevraagd of door een deelnemer aan een wedstrijd aangedragen. Via de website worden wedstrijden aangemeld door derden.

De elektronische registratie van wedstrijden, met een trefwoorden systeem dat aansluit op de bibliotheek van Architectuur Lokaal (waarin het archief is ondergebracht) maakt het mogelijk snel vragen te beantwoorden en direct voorbeelden van wedstrijden met een bepaalde thematiek te vinden.

In 2005 werden weer vele inhoudelijke en/of praktische vragen over wedstrijden gesteld door onder meer uitschrijvers, deelnemers, juryleden en de vakpers. Deze vragen komen niet alleen uit Nederland, maar ook uit de ons omringende landen.

De vragen kunnen worden onderscheiden in vragen die samenhangen met het wedstrijdproces en vragen die samenhangen met de ontwerpopdracht zelf en de beoordeling daarvan. De vragen zijn in toenemende mate meer procesgericht dan ontwerptechnisch van aard, hetgeen richtinggevend is voor het beeld dat men van het Steunpunt heeft gekregen, en voor de positie die het Steunpunt heeft verworven. De procesgerichte vragen worden rechtstreeks door het Steunpunt beantwoord. Bij de ontwerpgerichte vragen verwijst het Steunpunt door naar de beroepsverenigingen of andere deskundigen. In sommige gevallen raadpleegt het Steunpunt vertegenwoordigers van de Convenantpartijen.

In toenemende mate overleggen uitschrijvers van wedstrijden vroegtijdig in het proces met het Steunpunt over de keuze voor een wedstrijd en het wedstrijdtype, de programmering en het wedstrijdproces. In een aantal gevallen hebben er meerdere gesprekken plaatsgevonden over een specifieke wedstrijd en ontstond gedurende het hele proces een intensief contact.

5 Professionaliseren en adviseren

Modellen voor wedstrijdprogramma's

Kompas bij Prijsvragen en Meervoudige Opdrachten is in 1997 uitgegeven in een oplage van 3000 exemplaren, door Uitgeverij 010 in opdracht van de BNA. Dit Kompas was in de loop van 2002 uitverkocht. Uitgeverij 010 en BNA besloten geen tweede druk uit te brengen omdat de markt te klein werd geacht voor een dergelijke vakmatige uitgave. De BNA droeg eventuele tweede druk over aan het Steunpunt Ontwerpwedstrijden. Het Steunpunt heeft de mogelijkheid tot tweede druk voorgelegd aan de Bestuurlijke Werkgroep. Deze heeft besloten dit niet te doen, aangezien dit Kompas in de tussentijd grotendeels beschikbaar is via de website www.ontwerpwedstrijden.nl en er behoefte is aan actualisering wat betreft Europese regelgeving. Deze laatste staat op de agenda van de Bestuurlijke Werkgroep.

Het Steunpunt heeft het accent van de informatieverstrekking over dit Kompas naar de website verschoven.

Gebruik van de modellen

In 2005 werden 78% van de wedstrijden geprogrammeerd volgens de modellen uit *Kompas*; 8% meer dan in de beide voorgaande jaren. Wanneer een uitschrijver zelf het initiatief meldt, is er reeds sprake van motivatie: de vraag om toetsing impliceert immers dat het wedstrijdprogramma tegen de achtergrond van de modellen is opgezet. In die gevallen is er bijna altijd 'vooroverleg' geweest. Bij de overige 22% betrof het meestal wedstrijden waarvan het Steunpunt het programma heeft opgevraagd (5 van de 40). Daarbij is Kompas meestal niet gebruikt. Wel is opgevallen dat bij wedstrijden die niet zijn gemeld en waarvan het programma niet is ontvangen, steeds vaker aangegeven wordt (bijv. in de publiciteit voor deze wedstrijden) dat gebruik gemaakt is van *Kompas*.

Voor de cijfers en overzichten: zie hoofdstuk 6.

Afwijkingen van de modellen

Er hebben zich in 2005 geen situaties voorgedaan waarbij de modellen ongeschikt bleken nadat men gekozen had voor een bepaalde procedure, en waarin de plannen niet konden worden ingepast.

In eerder jaren werd het Steunpunt regelmatig benaderd met het voornemen van een uitschrijver, een meervoudige ontwikkel/ontwerperopdracht uit te schrijven waarbij gezocht werd naar een architect, die een ontwikkelaar meebrengt. Dit heeft zich in 2005 niet voorgedaan.

In een enkel geval werd er afgeweken van de hoofdstructuur van een model; in zo'n geval blijkt meestal dat het onderscheid tussen opgave en wedstrijdregels niet helder is gemaakt.

Overige afwijkingen betroffen voornamelijk 'kleine' afwijkingen - maar daarvoor zijn het dan ook modellen, die worden aangeboden. Wanneer de uitschrijver afweek, bleek dat in de meeste gevallen een weloverwogen keuze. De afwijkingen worden aangegeven op de website.

Reactie op conceptprogramma's

Het adviseren van uitschrijvers in het algemeen vindt, naast de reacties van het Steunpunt op concept wedstrijdprogramma's, plaats door korte contacten via telefoon, fax en e-mail. In deze contacten gaat het om het geven van constructieve opmerkingen om daarmee een aangemeld wedstrijdprogramma goed te laten verlopen.

Het Steunpunt legt daarbij het wedstrijdprogramma 'naast' het betreffende model in *Kompas* en let daarbij op de opbouw van het wedstrijdprogramma, de volledigheid, logica en consistentie van het wedstrijdprogramma en de daarin opgenomen wedstrijdregels. Een programma is opgesteld 'volgens Kompas' wanneer structuur en hoofdtekst van het model zijn gevolgd.

Er zijn vele informatieve gesprekken en correspondenties gevoerd, waarbij met name het wedstrijdproces, de regelgeving en de aanbestedingsprocedures aan de orde kwamen. Niet alle informatie heeft geleid tot het uitschrijven van een wedstrijd. In deze gevallen bleek het instrument uiteindelijk niet het meest geschikte voor de opgave.

In de verslagperiode gaf het Steunpunt tientallen van dergelijke schriftelijke reacties op wedstrijdprogramma's. Bij sommige wedstrijden werd een uitgebreide correspondentie gevoerd, soms leidde dat tot het afzien van het uitschrijven van een wedstrijd, soms tot de keuze van een ander type. Nog steeds wordt advies in een laat

tot zeer laat stadium gevraagd, maar in het verslagjaar hebben er net als vorig jaar ook 'live' gesprekken plaatsgevonden met uitschrijvers in een vroegtijdig stadium.

Het Steunpunt reageerde in de meeste gevallen binnen een week opdat het tijdschema van een wedstrijdprogramma geen belemmering hoefde te zijn voor het vragen van een advies.

In voorafgaande verslagjaren is aangegeven dat een keurmerk voor wedstrijden die aangemeld zijn bij het Steunpunt gewenst is. Er is geconstateerd dat de vrijblijvendheid van een advies dat door het Steunpunt wordt gegeven, de status ervan onduidelijk maakt. Deze constatering blijkt nog steeds terecht te zijn. De uitschrijver kan het advies naast zich neerleggen en vervolgens vermelden dat het wedstrijdprogramma is opgesteld conform het model in *Kompas*. Dit geeft een schijnzekerheid voor andere betrokkenen, zoals juryleden en deelnemers wanneer gebruik gemaakt is van het Steunpunt als adviseur. Dit doet afbreuk aan de goede naam van *Kompas* en het Steunpunt. In de Bestuurlijke Werkgroep werd vastgesteld dat preventieve toetsing niet de voorkeur heeft. Gezocht wordt nog naar een repressieve vorm van toetsen. Een oplossing is in het verslagjaar nog niet gevonden.

Uitschrijvers blijken waarde te hechten aan de vermelding dat de wedstrijd is geprogrammeerd volgens *Kompas*. Het komt geregeld voor dat bij de aankondiging van een wedstrijd deze vermelding door de uitschrijver is gegeven, ook al wijkt het programma af van het model. Het Steunpunt tracht ook in deze situaties de uitschrijver te overtuigen tot bijstellingen van het programma.

Wegens het ontbreken van een keurmerk of sancties, kan bij dergelijke wedstrijden alleen op de website worden vermeld, welke de afwijkingen zijn. Dit, uiteraard alleen wanneer het Steunpunt in het bezit is van het programma. De tekst voor de website wordt altijd vooraf voorgelegd aan de uitschrijver.

Klachten

In de verslagperiode kwamen bij het Steunpunt drie klachten over wedstrijden binnen.

De eerste klacht kwam van een journalist van een dagblad die informatie wilde over een meervoudige opdracht, waarbij de uitschrijver de opdracht gunde in afwijking van het advies van de beoordelingscommissie. Deze meervoudige opdracht was niet bekend bij het Steunpunt; dit heeft de uitnodigingsbrief bij de uitschrijver opgevraagd.

Het Steunpunt constateerde het Steunpunt dat de mvo volgens Kompas was. Het advies van de commissie was niet binden; de uitschrijver kon hiervan - mits voldoende gemotiveerd – afwijken.

De tweede klacht werd ontvangen van een deelnemer aan een prijsvraag die niet volgens Kompas was geprogrammeerd. De deelnemer meldde zich bij het Steunpunt omdat de datum van bekendmaking van de winnaar steeds weer opnieuw werd uitgesteld. De deelnemer had een verklaring ondertekend waarin hij afstand deden van zijn rechten met betrekking tot het ontwerp. Het Steunpunt kon, aangezien de deelnemer ervoor gekozen had om mee te doen aan een prijsvraag zonder wedstrijdprogramma en zelfs een verklaring had getekend om afstand te doen van rechten, achteraf weinig doen. Advies aan de deelnemer was dan om bij deelname aan een volgende prijsvraag, het programma door het Steunpunt te laten toetsen en bij het tekenen van verklaringen over auteursrecht vooraf de BNA te raadplegen.

De laatste klacht was van organisatorische aard en kwam een deelnemer aan een openbare projectprijsvraag. De prijsvraag was geprogrammeerd volgens Kompas met een afwijking in de beoordelingsprocedure, en gemeld bij het Steunpunt. De deelnemer was door de uitschrijver benaderd met de mededeling dat hij een van de genomineerden was en hij werd uitgenodigd voor de prijsuitreiking. Daar bleek dat er een vergissing was gemaakt en hij niet tot de genomineerden behoorde.

Het Steunpunt heeft contact gezocht met de uitschrijver om eens te horen hoe het een en ander gegaan is. Er bleek al uitgebreid gesproken te zijn over deze fout tijdens de prijsuitreiking tussen deelnemer en uitschrijver. Het Steunpunt heeft de deelnemer gezegd dat de vergissing erg te betreuren valt maar dat er aan de uitslag van de prijsvraag niets te veranderen is.

6 Evaluatie en documentatie

Gedocumenteerde wedstrijden en plannen voor wedstrijden

In de verslagperiode 1 januari 2005 tot 1 januari 2006 werden 40 wedstrijdprogramma's ontvangen bij het Steunpunt waarvan:

- 31 gemeld door de uitschrijver
- 4 door derden
- 5 opgevraagd door het Steunpunt.

In 2005 zijn er

24 wedstrijden afgerond, waarvan 15 uit 2005 en 9 uit 2004

33 wedstrijden van start gegaan

9 wedstrijden in voorbereiding (incl 3 uit 2003 en 3 uit 2004)

Type wedstrijd	2005	2004	1997/2003	Totaal
Open ideeënprijsvraag	16	8	85	109
Besloten ideeënprijsvraag	0	0	4	4
Open projectprijsvraag	3	5	32	40
Besloten projectprijsvraag	0	0	6	6
Meervoudige opdracht	2	5	54	61
Meervoudige adviesaanvraag	0	0	0	0
Meervoudige offerteaanvraag	0	0	1	1
Meervoudige ontwikkel / ontwerp	7	2	15	24
Vervallen	1	2	9	12
In voorbereiding, type nog onbekend	5	1	11	17
Anders	6	8	8	16
Totaal	40	31	225	296

In deze tabel is voor wat betreft samengestelde wedstrijden uitgegaan van de eerste ronde.

In de verslagjaren 1997-2002 werd jaarlijks gemiddeld 60% van de wedstrijden volgens Kompas geprogrammeerd. In de jaren 2003 en 2004 was dit een percentage van 70%. In 2005 nam dit toe tot 78%.

Op de website wordt vermeld of, en met welke afwijkingen van Kompas, de wedstrijdprogramma's worden opgesteld. Wanneer de modellen uit *Kompas* worden gebruikt wil dat dus niet altijd zeggen dat de voorbeeldtekst ook letterlijk wordt gevolgd. Wel volgen steeds meer uitschrijvers het model nauwkeuriger en maken zij gebruik van de aanbevelingen die daarin staan opgenomen. Net als in de vorige rapportages is aangegeven, blijft het gevaar voor inconsistentie of lacunes in de tekst bestaan als uitschrijvers er een eigen structuur in aanbrengen, of door met eigen tekst het *Kompas* aan te vullen of te wijzigen.

Het melden van wedstrijden

Een wedstrijd wordt gemeld op het moment dat het (concept) wedstrijdprogramma of de uitnodigingsbrief door het Steunpunt Ontwerpwedstrijden wordt ontvangen.

In veel gevallen werd een wedstrijd 'spontaan' gemeld door de uitschrijver. De samenhang tussen een spontane melding en het gebruik van de modellen in *Kompas* is hoog. Dit is niet verwonderlijk. De uitschrijvers die zich spontaan tot het Steunpunt wendden oriënteren zich en zoeken ondersteuning om een ontwerpwedstrijd uit te schrijven. Zij doen dat vaak in een vroeg stadium zodat de adviezen van het Steunpunt nog op tijd komen om te worden verwerkt in het wedstrijdprogramma.

Een aantal spontaan gemelde wedstrijden verkeerden in de fase van publiceren van de wedstrijd. Voor zover mogelijk heeft het Steunpunt dan adviezen gegeven om de gebreken in deze programma's op korte termijn in overleg te verhelpen.

In sommige van die gevallen was de uitschrijver niet op de hoogte van het bestaan van *Kompas*. In andere gevallen dacht men van het *Kompas* te kunnen afwijken zonder dat het consequenties zou hebben voor het publiceren volgens *Kompas* op de website en in de krant. Deze wedstrijden worden gepubliceerd met vermelding van de afwijkingen.

Een verzoek tot melding van een wedstrijd door het Steunpunt vindt daarentegen soms plaats als de wedstrijd al gaande is. Het Steunpunt heeft in het verslagjaar 5 van de 40 wedstrijdprogramma's van wedstrijden die niet waren gemeld, opgevraagd. Deze wedstrijden waren aangekondigd in openbare publicaties. In een aantal gevallen

bleek de uitschrijver niet op de hoogte van de wedstrijdprocedures. In andere gevallen werd de reactie van het Steunpunt als ongewenste bemoeienis ervaren. Het lastigste is, uitschrijvers ervan te overtuigen dat de modellen de procedures niet bemoeilijken, maar dat zij juist bijdragen aan een ordelijk verloop van de wedstrijden en daardoor het proces kunnen bevorderen. Het vooroordeel dat de modellen verzwaring betekenen van de regelgeving waarmee men in het bouwproces te maken heeft is zeer hardnekkig.

7

Publiciteit en voorlichting

In het Convenant is, mede op grond van de evaluatie, overeengekomen dat zowel de ondertekenaars als het Steunpunt meer aandacht geven aan publiciteit en voorlichting. In deze paragraaf de acties van het Steunpunt, in de bijlage de door het Steunpunt ontvangen gegevens van de Convenantpartijen.

Met verwijzing naar de voorgaande rapportage heeft het Steunpunt vervolg gegeven aan de actualisering van de website www.ontwerpwedstrijden.nl en afstemming met ArchiNed.

De Convenantpartijen verzochten Architectuur Lokaal, een interne mailing te verzorgen zodat meer inzicht kon worden verkregen in het Steunpunt – en door het grotere draagvlak onder de vertegenwoordigers van de Convenantpartijen dat hierdoor zou ontstaan, kon wellicht een impuls uitgaan voor ideeën voor publiciteit. Deze is in het overgangsjaar niet uitgebracht.

Architectuur Lokaal heeft ook in 2005, bij eigen activiteiten, aandacht gevraagd voor Convenant en Kompas: in Vlaanderen, Tallinn en Alkmaar. Hiernaast was er contact met Europees Aanbesteden, PIANOo en werd overlegd met de Neprom.

De brochure *Alles over ontwerpwedstrijden in Nederland* is uitverkocht. Er is geen budget beschikbaar voor herdruk.

Het streven om Convenant, Kompassen en website te vertalen heeft om financiële redenen nog geen invulling gekregen.

Zie verder bijlagen.

Colofon

Het Steunpunt Ontwerpwedstrijden komt voort uit het Convenant Wedstrijden op het gebied van architectuur, stedenbouw, landschapsarchitectuur en interieurarchitectuur 1997 en is ondergebracht bij de stichting Architectuur Lokaal

Ondertekenaars Convenant

Ministeries van VROM, OCenW, LNV, V&W, Defensie en BuZa; AEDES, AVBB (nu: Bouwend Nederland), BNA, BNI, BNSP, NEPROM, ONRI, NVTL en VNG.

Bestuurlijke Werkgroep Convenantpartijen

Voorzitter: Rijksbouwmeester, Secretariaat: Ontwerpatelier Rijksbouwmeester, André Mol

Redactie Jaarrapportage 2005

Steunpunt Ontwerpwedstrijden (Cilly Jansen en Jacqueline Wippo)

Afbeelding voorblad

Detail van het plan Achter-om-voor, RUIMTELAB (René Heijne, Jacques Vink, Diana Schaap en Francesco Dal Co). Eerste prijswinnaar van de prijsvraag Casa Nova, uitgeschreven door Stadsgewest Haaglanden. De opgave was het maken van een woonconcept dat zowel een bijdrage levert aan een grotere variatie in woonvormen in Haaglanden, als bijdraagt aan een toename van de woningdichtheid in bestaand bebouwd gebied. Het ontwerp zou gelokaliseerd moeten zijn in een van de volgende drie woonmilieus: suburbaan wonen, klein stedelijk/dorps of stedelijk wonen.

Datum

januari 2006

© 2006 samenstellers / betrokkenen zoals genoemd in het colofon

